INTERVIEW: LAURA VAN DER MEER. BEELD: ANNELORE VAN HERWIJNEN. STYLING: MARTINE REURINGS. VISAGIE: ANITA JOLLES @ VIEWAGENCY

van Gdansk

Naar schatting werken er nu zo'n 150.000 Polen in Nederland. Allemaal bouwvakkers en champignonplukkers? Nee, ook hoogopgeleide vrouwen. Kasia: 'Ik kwam voor het avontuur.'

Iwona Smoktunowicz (60) vertrok op haar 32e met haar dochter uit Gdansk, waar ze werkte als kinderneurologe. Ze trouwde met een Nederlandse arts, van wie ze inmiddels is gescheiden. Iwona is psychiater en heeft een eigen praktijk.

'Mijn moeder wist niet dat ik naar Nederland zou vertrekken. Als ze het wel had geweten, had ze me niet laten gaan. Welke moeder wil nou dat haar kind weggaat? Ik was verliefd geworden op mijn Nederlandse vakgenoot. Hij deed me een aanzoek en ik ging met hem mee. Twee jaar later was het huwelijk weer voorbij. Tóen heb ik dat heel persoonlijk opgevat, nu weet ik dat het grotendeels met onze cultuurverschillen te maken had.
In eerste instantie vond ik Nederland in veel opzichten hetzelfde als Polen. Het enige verschil was in mijn ogen dat de mensen hier bescheiden toen mijn artsendiploma na een beoordelingsstage van 2,5 jaar werd erkend. Tijdens sollicitatiegesprekken kwam deze houding me niet van pas. Toen ik me wat brutaler opstelde, kreeg ik mijn eerste baan.

In het begin had ik het vaak moeilijk doordat ik de taal niet goed genoeg beheerste. Toch besloot ik na mijn scheiding om te blijven. Al snel kreeg ik de smaak te pakken. Ik vond het fijn om op mijn werk verantwoordelijkheden te dragen. Een heel verschil met het academisch ziekenhuis in Polen, waar ik voor elke beslissing toestemming moest vragen aan mijn superieuren en waar ik zelf de bedden op de kinderafdeling moest verschonen. Wel heb ik tot op de dag van vandaag het gevoel dat ik me dubbel moet bewijzen, ook omdat vrouwen hier op de arbeidsmarkt niet gelijk zijn aan mannen. In Polen worden vrouwen daarom heb ik de Stichting Nederlands Pools Huis opgericht. We zijn hier met heel veel goed opgeleide Polen die jarenlang niks van zich hebben laten horen. Over de nieuwe golf Polen die hier de laatste jaren naartoe komen, maak ik me zorgen. De meesten zijn niet bereid om Nederlands te leren en willen weer teruggaan als ze genoeg hebben verdiend. Maar wanneer is het genoeg? Al die tijd zitten ze als het ware in de wachtkamer, terwijl hun kinderen wél inburgeren op school. Daarom organiseert het Nederlands Pools Huis inburgeringcursussen en is er een juridisch spreekuur. Ik wil dat de culturele problemen waar ik destijds zelf tegenaan liep bij anderen kan worden voorkomen. Al heb ik gemerkt dat je juist veel leert als je het moeilijk hebt. Ik kan me niet herinneren dat ik in Polen armoede heb gekend, wel dat de winkels altijd leeg waren. Ten slotte kocht je

'Als ik hoor hoe er over buitenlanders wordt

rijker en vriendelijker waren. Waar ik later wel van schrok was het gebrek aan hiërarchie. Ik dacht dat mijn dochter van school zou worden gestuurd toen ze de directeur een klap op zijn schouder gaf en 'dag Aad' naar hem riep. Veel Polen hebben een minderwaardigheidscomplex; we denken dat we slechter zijn dan de mensen in het Westen. Andersom merkte ik dat er wantrouwen heerste naar emigranten die van achter het ijzeren gordijn kwamen. Ik gedroeg me dus niet minder gewaardeerd op de werkvloer. Hier werd me bij een sollicitatiegesprek altijd gevraagd of ik zwanger wilde worden, waarop ik dan verlegen wat knikte. Een vraag die je in Polen nooit gesteld zal worden!

Inmiddels waardeer ik die directe communicatie juist. Zelf zie ik me niet meer als buitenlander. Als ik lees of hoor hoe er over buitenlanders gesproken wordt, denk ik: gaat dat over mij? Onbekend maakt onbemind, dan boodschappen die je eigenlijk niet wilde hebben, simpelweg omdat er niks anders was. Het bevordert je creativiteit als je elke keer moet bedenken welke maaltijd je ervan kunt bereiden. Nu ben ik op een leeftijd waarop ik me zelfverzekerd voel. Voor alles wat ik heb bereikt, heb ik veel moeite moeten doen. Maar het is waar dat de weg er naartoe het mooiste is, niet het doel zelf.'

Meer informatie over de Stichting Nederlands Pools Huis vind je via www.dompolski.nl

>

naar Amsterdam
gesproken, denk ik: gaat dat over mij?'
Jas (€ 179 Covered)

Polen in NL – de cijfers

De nieuwe lichting Poolse emigranten behoort tot de grootste groep van buitenlandse startende ondernemers, al is het merendeel hier om tijdelijk in de agrarische sector, de vleesindustrie of de bouw te werken. Niet met de bedoeling om rijk te worden, maar wel rijker. Polen is een van de armste landen van de EU. Met een werkloosheidpercentage van 9,7% en een minimumloon van € 250 per maand is het niet opmerkelijk dat de Polen een migratievolk zijn. Sinds de toetreding tot de EU in 2004 werken er gemiddeld 150.000 Polen in Nederland. Wie daar ook van profiteren zijn de malafide uitzendbureaus; geschat wordt dat er daar zo'n 5000 van zijn, met een omzet van € 1 miljard. De Polen werken hard en lang en vaak werken ze de helft onder het minimumloon en zonder CAO. Vooral bij de jongeren gaat dat regelmatig mis. Het zijn vooral de jonge gelukszoekers die vlug op straat komen te staan. Volgens Han Entzinger, hoogleraar migratie- en integratiestudies, zal de migratiestroom vanuit Polen over een paar jaar afnemen. Nu is het loonsverschil tussen Polen en Nederland zes keer zo groot. Maar de Poolse economie groeit het snelst van alle Oost-Europese landen sinds het vrijemarktprincipe eind jaren 80 is hersteld. Zo zijn Warschau en Kraków inmiddels moderne Europese steden waar de werkeloosheid een stuk lager is dan op het platteland.

Jas (€ 149,95 Milo Coats), coltrui (€ 59,95 Bandolera), jeans (privébezit), laarzen (€ 189 de Bijenkorf)

'Mark Rutte zei: 'We zijn bang

Lgota van naar Amstero

Kasia Tyrybon (31) kwam elf jaar geleden als au pair naar Nederland. Ze studeerde Europese Studies in Amsterdam en werkt nu bij een Nederlandse organisatie die zich bezighoudt met de internationalisering in het hoger onderwijs.

'Wie geen goede opleiding had, zou nooit een goede baan vinden. Dat was de situatie in Polen in de jaren 90. Werkelijk iedereen wilde studeren. Om op de universiteit terecht te komen moest je eerst een toelatingsexamen afleggen. Degenen die het zich konden veroorloven namen extra lessen of gaven geld om door de procedure te komen. Ik vond mezelf geen briljante leerling. Van al mijn vriendinnen was ik de enige die naar het buitenland vertrok om als au pair te werken. Terwijl zij aan het studeren en feesten waren in Kraków, vroeg ik me af of het met mij wel goed zou komen.

Ik ging naar Nederland voor het avontuur en om andere mensen te leren kennen, niet met de bedoeling om er te blijven. Het zat me alleen dwars dat ik de mensen op straat en in de bus niet kon verstaan. Daarom besloot ik om zo snel mogelijk Nederlands te leren.

Veel mensen gaan er als vanzelfsprekend van uit dat je wel niet zo slim zult zijn als je uit een land komt dat armer is dan je eigen land. Op de universiteit voelde ik me in het begin nogal verlegen. Ik had gedacht dat ik de domste zou zijn, maar dat was absoluut niet zo. Daarnaast bezorgde de bureaucratie me gemengde gevoelens. Omdat ik anderhalf jaar op een studentenvisum heb moeten wachten ben ik illegaal aan mijn studie begonnen. Tegen de tijd dat de universiteit opmerkte dat ik eigenlijk weg moest, stonden alle docenten achter me en kon ik blijven. Ook duurde het elk jaar weer drie maanden voordat ik een werkvergunning kreeg. Polen was in die tijd nog geen lid van de EU, dus had ik niet dezelfde rechten als andere Europese studenten. Hierdoor heb ik wel geleerd dat als je wat wilt veranderen, je niet stil moet zitten. In het universiteitsblad *Folia*

Ik heb moeten ondertekenen dat ik Nederland zou verlaten bij het beëindigen van mijn studie, op het afhaaldocument van mijn studentenvisum. Maar Polen trad in 2004 toe tot de EU, en daarom besloot ik hier te solliciteren. Binnen twee weken had ik een baan. Sommige mensen zeggen dat ik geluk heb gehad, maar ik heb er hard voor gewerkt. Van mijn studie heb ik echt genoten, al was de aanloop lang en spannend. Nu leid ik een leuk leven waar ik trots op ben. Al die jaren heb ik in mezelf geïnvesteerd; geld sturen naar mijn ouders heb ik nog nooit gedaan. Ze zijn inmiddels gepensioneerd en geven geld en spullen aan mij. Nu ik een eigen huis heb gekocht, hoop ik dat ze vaak op bezoek komen. Mijn ouders hebben gezien hoe mijn leven hier is en ze weten dat ik gelukkig ben. Ik ben een stadsmens, maar als ik weer even in Polen ben kan ik dat 'stomme dorp' waar

dat jullie blijven om asperges te plukken'

Als au pair oefende ik thuis door veel met de kinderen te praten, al snapten ze in het begin helemaal niks van wat ik zei. Verder las ik erg veel: Giphart, Zwagerman, Grunberg, maar ook het *NRC*. Ik keek gewoon net zo lang naar de bladzijde tot ik er wat van begreep. Een jaar later heb ik de beslissing genomen om aan de Universiteit te gaan studeren. In Polen wist ik ook niet wat me te wachten stond.

schreef ik er een stuk over. Dat werd gelezen door Mark Rutte, de toenmalige staatssecretaris van Onderwijs. Hij nodigde me uit voor een bijeenkomst met internationale studenten in Delft. Kennelijk was hij bang dat Poolse studenten hun visum alleen zouden gebruiken om te werken. Rutte zei: 'We zijn bang dat jullie blijven om asperges te gaan plukken.' 'Meneer', antwoordde ik, 'ik ben een student!'

ik vandaan kom echt waarderen. Het is een mooi land om trots op te zijn, al heeft Nederland me de kansen gegeven die Polen me niet had kunnen bieden.' >

‘Ik oefende de taal door te kijken naa

Cape (€ 99,95 Damo), sjaal (€ 19,95 Damo), shirt (privébezit), laarzen (€ [illegible] Duo Boots)

Szczecin van naar Amste

Als 25-jarige verliet Agnieszka Kadula (40) de stad Szczecin (in noordwest Polen) om met haar Turkse man naar Nederland te verhuizen. Een paar jaar na de geboorte van hun zoon Baris (8) richtte ze haar massagepraktijk Bodyfix op in Amsterdam.

'Het was vanzelfsprekend dat ik economie ging studeren omdat iedereen in de familie van mijn moeders kant dat ook had gedaan. Om bij te verdienen werkte ik in de massagepraktijk van mijn vader. Daar verzorgde ik topsporters en leerde ik masseren. Ik vond het leuker dan mijn studie economie, dus volgde ik massagecursussen om meer kennis op te doen. Eenmaal afgestudeerd als econoom vond ik de kantoorbaan die ik moest hebben, al was het eigenlijk niet de baan die ik wilde.

Intussen had ik mijn huidige man Abdullah ontmoet. Ik woonde in de stad Szczecin, hij had 500 kilometer verderop zijn eigen textielfabriek. Elk weekend ging ik naar hem toe of kwam hij naar mij. Samen hebben we geprobeerd om een leven op te bouwen in Polen. Dat is niet gelukt. Abdullahs fabriek ging failliet en we besloten om naar zijn ouders in Nederland te gaan. Als 20-er denk je daar niet te lang over na.

Het heeft vier jaar geduurd voor ik het een beetje leuk begon te vinden in Nederland. De taal vormde geen kloof, ik kon hier met iedereen Engels praten, maar het is moeilijk om echt contact te maken met mensen. Wat ik ook verschrikkelijk vond was dat er zo veel boeken in de bibliotheek stonden die ik niet kon lezen. Omdat ik een jaar moest wachten voordat ik op Nederlandse les kon, ben ik in de tussentijd zelf de taal gaan oefenen. Ik begon met kinderboeken. Het eerste boekje dat ik las heette *Mama zit in de put*. Daarnaast keek ik heel veel tv. Ik begon met *Sesamstraat*, later keek ik samen met Abdullah naar Youp van 't Hek. Na het eerste jaar was mijn niveau eigenlijk te hoog voor de Nederlandse les. In totaal heb ik niet meer dan drie maanden op school gezeten, al heeft het vier jaar geduurd voordat ik de taal durfde te spreken. Met buitenlanders sprak ik Nederlands, met mijn man en schoonfamilie Engels. Puur uit angst om fouten te maken.

Na de geboorte van mijn zoon ben ik een paar jaar thuisgebleven. Daarna wilde ik weer gaan werken, maar nu iets wat ik écht graag deed. Ik was 34 en niet meer zo bang voor kritiek van anderen. Met Abdullah besprak ik mijn plan om een massagepraktijk te beginnen. Mijn tante is de beste masseuse in Polen en wat zij doet, wilde ik ook. 'Doe maar', antwoordde hij. Zo begon ik met het masseren van een vriendin bij haar thuis op de keukentafel. Ze wilde graag afslanken en van haar cellulitis af. 'Vertel aan anderen wat voor behandeling ik geef', zei ik na afloop. Nu ik mijn eigen praktijk heb, komen de klanten uit het hele land. Ook de 'beroemde Nederlanders' komen bij mij langs. En dat allemaal door mond-tot-mondreclame. Ik heb ook nooit hoeven adverteren; mijn telefoonnummer staat niet eens op het raam. Toch heb ik het ontzettend druk. Ik vind het prettig dat ik iedereen via via ken.

Wat de Poolse emigranten nu meemaken hebben mijn Turkse man en schoonfamilie al meegemaakt. Een complex omdat ik een Poolse ben, heb ik niet. Ik zou niet weten waarom. In mijn praktijk gebruik ik Poolse producten, nadat ik eerst andere merken had uitgeprobeerd. Dit product bleek gewoon het beste te zijn. Daarnaast heb ik lang naar een goede masseuse gezocht voor in mijn praktijk. Mijn zoektocht kwam ten slotte uit bij een Poolse. Het enige waar ik de laatste tijd weleens slapeloze nachten over had, waren mijn ouders. Hoe gaat het als ze wat gaan mankeren? Even een weekendje naar Szczecin is niet te doen. Nu heb ik maar besloten om me pas zorgen te maken als er echt iets met ze is.' «

Sesamstraat en Youp van 't Hek'

Meer informatie over de massagepraktijk van Agnieszka vind je via www.bodyfix.nl